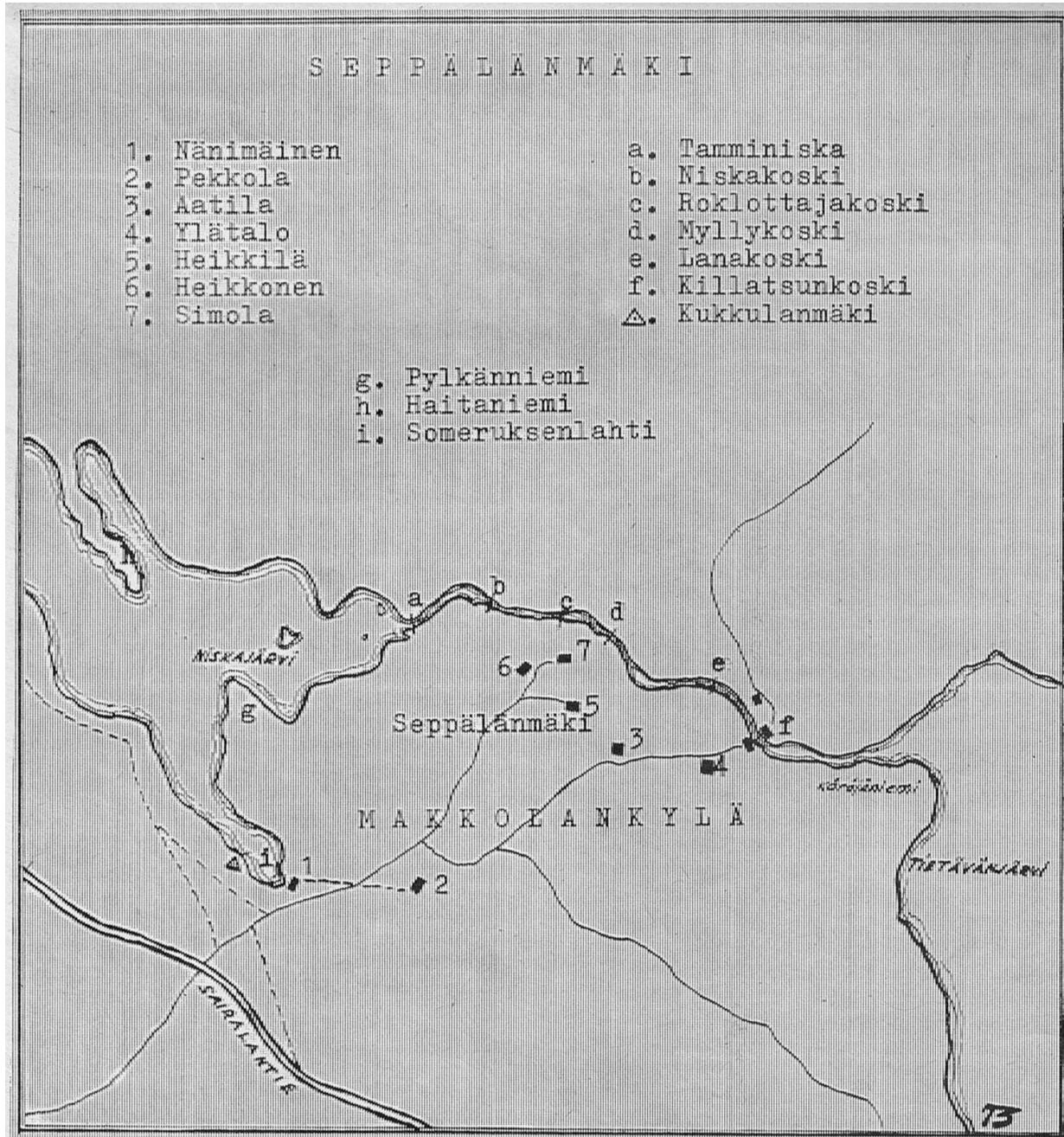

Millainen oli kotikyläni

Selaillessani entisen kotipitäjäni Räisälän historiaa ja tutkiessani sen karttaa, palautuivat mieleeni vuosikymmenien takaiset ajat kotikylässäni. Siispä aionkin vaeltaa sieluni silmillä tuohon miljööseen ja siellä synnyinpaikkani lähiympäristöön, Seppälänmäelle. Sinnehän päästiin Sairalan tieltä kahtakin reittiä, toinen lähti Sepänlahdesta Killatsun kautta ja toinen ajoväylä Makkolan- eli Kukkulan kankaalta Seppälänmäkeen.

Jos lähemme seuraamaan tätä viimeainittua tietä, niin edettyämme jonkin matkaa tulemme tienhaaraan, jossa tie erkanee vasemmalle Kukkulanmäen rinnettä pitkin jatkuen Hukkahaudoille, itse mäen huipun jäädessä oikealle. Jos olisi aikaa ja kiipeäisimme sen laelle, avautuisivat sieltä avarat näkymät. Mummoni kertoman mukaan venäläiset sotamiehet olivat aikoinaan rakentaneet kukkulalle näkötorjinnan, josta näkyi "pitkällä silmällä" (ilmeisesti kaukoputki), neljä kirkkoa. Käsitykseni mukaan nuo kirkot olivat olleet Räisälän, Kaukolan, Kirvun ja Antrean kirkot.

Mutta me emme mene nyt sinne, vaan jatkamme pientä alamäkeä oikealle suuntautuvaa hiekkasta tietä, vasemmalla pienen pellon takaa näkyy Nänimäisen Yrjön siistit ja ammatitaidolla rakennetut rakennukset. Pilkottaapa sieltä Someruksen lahtikin. Matkan jatkuessa tulemme tienristeykseen, jossa oikealle lähtee tie Pekkolaan, sekä vasemmalle Nänimäiseen ja Someruksen lahteen. Me jatkamme kuitenkin suoraan. Saavuttuamme Kankaanpellon päähän erkanee taas tie vasemmalle, pää-tien eli Myllytien jatkuessa Mietsamäelle ja edelleen Killatsulle. Mietsamäeltä erkanee tie Aatilaan, jonka rakennusten katot jo lepikon takaa pilkottavatkin. Kuljemme edelleen Myllytietä ja tulemme Ylätalon haan kohdalle. Härkä mylvii vihaisesti aidan takana, mutta emme anna sen häiritä itseämme, vaan jatkamme eteenpäin ja tulemme Ylätalon pihaan. Aina ystävällinen Ieva-emäntä vilkuttelee pihalla, Juho ja Simo järjestelevät heinäseipäitä riihen luona meidän kiiruhtaessa matkaamme pääarakennuksen ja navetan välistä pujottelevaa tietä alas viettävään rinteeseen. Jo näkyvät Killatsun myllyt ja kuuluu kosken pauhu. Kosken vesivoimaa käyttävät hyväkseen Eetu Vaetoja omassa mylly- ja sahalaitoksessaan kuin myös Taavi Koponen vastarannalla olevassa myllyssään. Etuoikealla näkyvät myös Seppä-Taavetin jyhkeät rakennukset.

Mutta palataanpas kuitenkin takaisin Kankaanpellon päähän ja lähdetään seuraamaan tuota äsken vasemmalle eronnutta kivistä kärritietä eteenpäin. Nousemme ylös Varismöyrynmäkeä, oikealle jäävät Pitkät pellot, ylitämme Kivisillan ja tulemme taas tienhaaraan. Suurenkiven juurelta erkanee tie oikealle Heikkilään ja vasemmalla on peltoaukea, jonka takana olevalla mäellä seisovat Heikkosen Tommon rakennukset. Jos ajaisimme oikein rauta-pyöräkieseillä, jyristäisimme alas notkoon ja nousisimme "Heikkose määl", sekä siitä läävän nurkalta edelleen Simolaan - kotiini. Siinä oli tien varressa "kiessikivikin" entisellä paikallaan.

Nimi Seppälänmäki lienee saanut alkunsa siitä, että kaikkien viiden talon haltijat olivat sukuaan Seppiä, samaa juurta kaikki. Kuten tuossa poiketessamme tuli jo mainittua, olivat kolmen talon nimet Simola, Heikkilä ja Aatila, joissa kaikissa oli kaksi Simoa, Heikkiä ja Aatia, isä ja poika. Lisäksi kuului Seppälänmäkeen Ylätalo, jonka asujien sukunimi oli Seppä, sekä Heikkonen jossa emäntä - tätini - oli omaa sukua Seppä. (Myöhemmin Hämäläiset ostivat Heikkosen ja Simolankin).

Katsellessani siinä kotini tallin nurkalta edessäni olevaa aukeaa näen Heikkilän Jussin niittävän pellon pientareita, Ieva-Liisan katkoessa lehtitukkuja lampaita varten ja vanhan Ievan istuskellessa tuvan rappusilla. Aatilan Antti ajaa heinää nurin hevosvetoisella Deeringillä ja Hilma-emäntä tyttärensä Ilmin kanssa levittelee saran päissä olevia heiniä. Viikatetta kuuluu Heikkosen Tommokin luiskaavan ja pojat vuolevat haravan piikkejä. Heinäaika on alkanut.

Jospa rupeaisimme niin leikkisäksi, että palaisimme takaisin Pekkolan tienhaaraan, poikkeaisimme Someruksen lahteen ja lähtisimme kiertämään vielä Seppälänmäkeä toisin päin vesitietä Killatsulle. Tällöin ensimmäiseksi avautuisi eteemme kaunis järvimaisema kohti Lumpeikkaa ja Leviälähtea. Soutaisimme pitkin Someruksenlahtea Hukkahautojen ohi, kiertäisimme oikealle ohi Pylkänniemen, Niskajärvelle. Vasemmalle jäävät Lumpeikon salmi ja Haitaniemi, ohitamme Kalliosaren ja Kajavakiven, siellä näkyekin jo Heikkosen ja Pekkolan pellot sekä Simolan Pienniitty.

Olemme tulleet Virranniskaan eli "Tamminiskaan". Nimi johtuu siitä, että pian matkattavaa jokea aikoinaan perattaessa oli täällä ollut sulku eli tammi. Kohta alammekin saada jo ilmaista kyytiä, sillä virranniskasta alkava joki ottaa meidät kyytiinsä.

Yleiskuva Killatsusta, vas. Koposen, oik. Vaetojan myllyt ja asuinrakennukset. Ylhäällä oik. Seppä Taavetin eli Vesalasiens Yrjön taloryhmä. Oikealla häämöttää Käräjäniemi ja Tietäväjärvi.

Ai miten lihavia säynäviä polskahteleekaan kortteikon reunassa, olisipa vain "riippä", hevosen häntäjouhista valmistetulla siimalla varustettu säynät-onki ja kuorittuja sittapörrilöi syöttinä, niin kohta olisi "sirpalla" (haavi) töitä. Oma ennätykseni aikoinaan tällä alalla oli 8 kpl yhden päivärupesman (11,00 - 13,00) aikana.

Kohta saavumme Ylä- eli Niskakoskelle, vene ohjataan tuonne aivan oikeaan reunaan. Puolivälissä väylää on kivi, se on väistettävä vasemmalta. Sadan metrin kyydin jälkeen koski rauhoittuu ja käännyimme hieman vasemmalle, alamme soutaa seuraavalle parinsadan metrin päässä olevalle Roklottajan koskelle. Roklottaja on sikäli helpompi laskea, vaikka onkin vuolaampi, että reitti on suora. Koski nielaisee veneen äkkiä kyytiinsä ja niin syöksymme kuin alamäkeä kohti seuraavaa suvantoa. Taas käännyämme veneen melko lähelle oikeaa rantaa, Martinkallio jää vasemmalle ja lähestymme jännittyneenä joen toiseksi suurinta koskea - vanhaa Myllykoskea. Koski on noin 200 m pituinen ja voimakas, väylällä on täälläkin piilokiviä, jotka on muistettava väistää juuri kohdallaan, muuten voivat seuraukset olla kohtalokkaat. Jo ohitammekin vinvasti kiitävällä veneellämme alapäässä olevan kalliosaaren ja olemme taas rauhallisessa suvannossa - "Heikkilän vonkassa". Olemme onnellisesti laskeneet jo kolme koskea, edessä on pian neljäs - Lanakoski. Koski ei ole niin kivikkoisen ja on matalampikin kuin edelliset. Oikealla rannalla näkyy Väinö Vaetojan vesivoimaa käyttävä sähkölaitos, josta Vaetojalle, Killatsun myllyllekin ja sahalle, sekä Ylätalon Jussille tulee sähkövalot, ainoat koko kylällä. Oli se sekin meille poikasille ihme, jos lienee ollut aikuisillekin v. 1919. Käsitämätöntä oli tämä "tuli pullossa", sitä kun ei saanut puhaltamalla sammumaan.

Me laskemme kuitenkin Lanakoskenkin ja solumme hitaasti virtaavaa jokea pitkin viidennen ja suurimman kosken niskaan, olemme saapuneet Killatsun koskelle. Kosken molemmin puolin on rakennettu hirsiset ja kivillä vahvistetut padot, jotka päättyvät sulkuihin, näistä saavat molemmilla rannoilla alussa mainitut tuotantolaitokset voiman tarpeensa.

Hyvä lukijani, mikäli sinulle paikat olivat tuttuja, tai jaksoit muuten seurata mukaan, tulit samalla kiertäneeksi osan kotikylästäni - Seppälän mäen - ympäri.

Tauno Seppä